

Remissvar över Bildning, utbildning och delaktighet folkbildning i en ny tid (SOU 2024:42)

Utbildningsdepartementet

Dnr: U2024/01680

2024-10-23

Sammanfattning

Gävle kommun har valt att besvara betänkandets förslag gällande den statliga styrningen av studieförbunden, eftersom det är de förslagen som främst berör folkbildningen i kommunen och bedöms ha mest påverkan på den kommunala verksamheten.

Gävle kommun ser övergripande positivt på betänkandet och de förslag som presenteras för utveckling och tillsyn av studieförbundens verksamhet. Det är viktigt att det skapas en hållbar struktur av tillsyn gentemot alla aktörer som tar emot statliga medel.

Betänkandet föreslår en ökad statlig styrning, men att folkbildningen ska bibehålla självförvaltningsmodellen, där principen om armlängds avstånd och tillit är viktig. Den ökade statliga styrningen innebär att fler myndigheter, såsom Myndigheten för kulturanalys, Myndigheten för ungdom och civilsamhällesfrågor och Riksrevisionen får en roll i expedieringen av stöd till studieförbunden. Den utökade statliga styrningen kan leda till stora utmaningar för studieförbunden i det lokalsamhälle de verkar då studieförbunden är medlemsstyrda och har inte samma administrativa muskler som en myndighet.

Tillsyn är bra, men det finns risk för att viss otydlighet uppstår för kommunerna och studieförbunden gällande vem och vilka som äger vilken administration och vilka beslut. Förslaget kan även innebära att tilliten mellan stat och studieförbunden ifrågasätts. Mer statlig styrning och armlängds avstånd behöver som betänkandet säger, balanseras.

Det är bra att betänkandet tydliggör att folkbildningen har en viktig roll i hela landet och att principen om armlängds avstånd kvarstår.

På många mindre orter är tillgången till kultur avhängig studieförbundens verksamhet. Ökad statlig styrning innebär en ökad administration för studieförbunden.

Studieförbunden kommer att behöva lägga mer tid och resurser på administrativa uppgifter och kontroller, vilket kan resultera i risk för minskad folkbildning och lägre kulturutbud för medborgarna, särskilt i mindre kommuner och på mindre orter. Det är fortsatt oklart vilka konsekvenser detta får på Gävle kommun som bidragsgivare.

Vi ser det som positivt att folkbildningsmålen revideras, så att de är relevanta för den tid som studieförbunden verkar i.

Synpunkter från Gävle kommun

Här nedan följer Gävle kommuns synpunkter, de är indelade under samma rubriker i betänkandet som synpunkterna hör till.

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:1002), om revision av statlig verksamhet.

Gävle kommun ser positivt på att Riksrevisionen får i uppdrag att granska årsredovisningen hos studieförbunden som fått statligt stöd.

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:124) med instruktion för Myndigheten för kulturanalys

Gävle kommun anser att det är bra att studieförbundens resultat och effekter analyseras och granskas, samt att uppdraget således ges till Myndigheten för kulturanalys.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen

Betänkandets förslag innehåller flera olika metoder för granskning och analys av studieförbundens folkbildningsverksamhet. Bland annat så ser man vikten av att fler myndigheter utöver Folkbildningsrådet samlar in och tittar på studieförbundens verksamhet, utifrån att främja statens syfte med folkbildningspolitiken. Dessa myndigheter är Myndigheten för kulturanalys, Myndigheten för ungdom och civilsamhällesfrågor, Statistiska Centralbyrån och Riksrevisionen. Den information som föreslås lämnas in är; årsredovisningar, budgetförslag, verksamhetsplaner,

medlemsorganisationer, medlemsorganisationers underorganisationer och samverkansparter som tagit del av statsbidraget. För att motta statsbidrag så måste även studieförbunden ha en administrativ organisation som uppfyller kraven om intern styrning och kontroll.

Utifrån utökad kontroll och därmed administration ser Gävle kommun en fara med att det kommer att bli en minskad folkbildningsverksamhet till kommunens medborgare. Detta då studieförbunden behöver viga en stor andel av sina resurser, såsom tid, personal och ekonomi till kontroll och administration. Uppväxlingen av varje investerad krona blir svårare.

Som betänkandet nämner, ser vi att studieförbunden bedriver mycket verksamhet i mindre kommuner och på mindre orter. Oftast är studieförbunden de enda kulturaktörerna just där. Med ökad administrativ kontroll och styrning kan det leda till att verksamhet försvinner ifrån dessa platser. *"Det blir inte värt det"*. Från Gävle kommuns sida är det viktigt att det finns en bredd av kultur och folkbildningsverksamhet i hela kommunen, även i ytterområdena.

Utökat ansvar för fler myndigheter i expedieringen av de statliga bidragen till studieförbunden riskerar leda till otydlighet för kommuner gällande inhämtandet av beslut och ansvar för folkbildningsverksamheten.

20.8 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Gävle kommun ser övergripande positivt på de förslag som betänkandet föreslår. Den föreslagna statliga styrningen av studieförbunden, kommer även kommunerna kunna använda sig av i dialogen med studieförbunden. Gävle kommun ser med viss oro på hur studieförbundens egenkontroll ska finansieras och att kommunernas stöd till studieförbunden används till att upprätta den administrativa organisationen hellre än lokal verksamhet som når medborgarna. Folkbildningspolitikens mål, *"Folkbildning i hela landet"* kan i och med de ökade kontrollfunktionerna bli ett svårt mål att nå. Detta då den administrativa bördan inte är värt den lilla men mycket betydelsefulla verksamheten i ytterområden, på orter där studieförbunden är viktiga och ibland även de enda kulturaktörerna. Konsekvenserna blir då att alla medborgare inte får tillgång till kultur och folkbildningsverksamhet.

Gävle kommun genom Gävle kommuns Kultur - och fritidsnämnd